

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра філософії та культурології

06-07-210М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни

«Релігієзнавство»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Креативна та цифрова культура» спеціальності 034
«Культурологія» денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 5
від 14.11.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Релігієзнавство» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Мельничук М. С. – Рівне : НУВГП, 2023. – 18 с.

Укладач: Мельничук М. С., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та культурології.

Відповідальний за випуск: Шадюк Т. А., кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії та культурології.

Керівник групи забезпечення
спеціальності 034
«Креативна та цифрова культура»

Коберська Т. А.

© М. С. Мельничук, 2023
© НУВГП, 2023

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Методичні поради по підготовці до семінарських занять	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни	6
4. Теми семінарських занять.....	7
5. Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання...	8
6. Плани семінарських занять.....	9
7. Методи оцінювання знань.....	14
8. Методичне забезпечення.....	16
9. Література	16

1. Вступ

Дисципліна «Релігієзнавство» акцентує свою увагу на історичних трансформаціях, теоретичних та концептуальних засадах такого культурного феномену як релігія в розрізі водночас культурологічного та філософського аналізу. Курс фокусує науково-дослідницький інтерес щодо об'єктивних закономірностей виникнення, становлення та функціонування релігій у світі та аналізу їх ідейної, смислової та культової наповненості. Ціллю опанування дисципліною є формування знань про походження і характер релігії як явища в контексті світової культурної практики.

Актуальність релігієзнавчих знань у системі соціально-гуманітарного знання та освіти обумовлена цілою низкою факторів, без урахування яких неможлива підготовка сучасних культурологів. Осмислити загальний вектор сучасного світу, визначити у ньому місце своєї країни, свого народу та себе без глибокої соціально-гуманітарної підготовки неможливо. Виходячи з визнання трансформаційності складного і динамічного світу, важливо підкреслити перспективи релігієзнавчого знання в ракурсі сьогоденних реалій світу та мультикультурності простору.

Мета дисципліни полягає у вивченні масштабності самого феномена релігії, вмінні здійснювати аналіз структури і взаємодії всіх елементів даного явища; дослідження поліфонізму проявів у світовій соціальній різноманітності, зокрема в ракурсі культурної практики у трансформаційному процесі культури сьогодення, що сприяє формуванню високого рівня знань студентів.

Завдання: ознайомити студентів зі змістом міждисциплінарного методу при вивченні культурних феноменів на прикладі аналізу конкретно-історичних форм релігії як явища;

- розкрити особливості інтерпретації феномену релігії та проаналізувати головні аспекти впливу на культуру;

- розглянути релігію як невід'ємну складову духовного життя суспільства;

- ознайомити студентів з історією виникнення та становлення релігії як явища;

- сформувати у студентів цілісне уявлення про особливості та зміст різних форм релігії та релігійних культів;

В процесі опанування навчальної дисципліни здобувач повинен **знати:**

- ключові ознаки релігії як культурно-соціального явища;
- основні підходи до визначення місця та ролі релігії в історії становлення світових культур;
- основні характеристики диференціації релігії в ракурсі напрямків та течій;
- специфіку відносин між церквою та державою в мультикультурному просторі;
- особливості трансформації ролі та місця релігії в ракурсі постмодернізаційних тенденцій сучасного світу.

уміти:

- здійснювати аналіз теоретичних та ідейних аспектів у сфері релігієзнавства;
- визначати місце релігії у структурі культурно-історичного комплексу сучасного суспільства;
- визначати роль релігії як явища у формуванні національної самосвідомості в ракурсі збереження релігійної (національної, етнічної) ідентичності;
- визначати місце релігії у духовному житті людства та її вплив на формування особливостей національних та світових культур.

2. Методичні поради по підготовці до семінарських занять:

Практичні заняття є квінтесенцією творчої самостійної роботи здобувачів в процесі оволодіння змістом навчальної дисципліни «Релігієзнавство». В процесі опанування концептуальними знаннями здобувач повинен опиратися на об'єктивні чинники які, в свою чергу, дозволять глибше осягнути релігійний поліфонізм мультикультурного простору. Для вивчення «Релігієзнавства» необхідна діалогічність душі та розуму, віри та інтелекту. «Релігієзнавство» сфокусоване на те, щоб допомогти здобувачу самостійно здійснювати аналітику релігійних процесів в ракурсі реалій світу метамодерну.

Осягнувши лекційний матеріал дисципліни, здобувач вишу готується до практичного (семінарського) заняття у відповідності до презентованого плану. Константою якісної підготовки є опанування понятійно-категоріальним апаратом в ракурсі релігієзнавчої проблематики.

Готуючись до занять здобувач повинен використовувати як базову, так і допоміжну літературу, штудіюючи наукові джерела та релігієзнавчо-культурологічну спадщину.

Для самостійної перевірки засвоєних знань до кожної теми подаються контрольні питання.

Лекційний матеріал, теми першоджерел, тестові завдання можна знайти на навчальній платформі Moodle:

3. Зміст програми навчальної дисципліни Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль I				
Релігія як соціально-історичний та духовний феномен				
Тема 1. Релігієзнавство як навчальна дисципліна. Походження та функції релігії.	2	2	10	14
Тема 2. Етнічні та національні релігії.	6	6	16	28
Тема 3. Світові релігії.	6	6	20	32
Модуль II				
Релігія в сучасному світі. Неорелігійні тенденції в ракурсі метамодерну				
Тема 4. Новітні та нетрадиційні релігійні культи у світі та в Україні.	4	4	10	18
Тема 5. Сектанство: виникнення та специфіка	2	2	10	14
Тема 6. Свобода совісті в Україні та її конституційні гарантії.	2	2	10	14
Усього годин	22	22	76	120

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Теорія та історія релігієзнавчої науки: зміст курсу та його місце у структурі культурологічного знання.	2
2.	Національні релігії: поняття та зміст. Іудаїзм.	2
3.	Конфуціанство. Даосизм. Індуїзм. Синтоїзм	2
4.	Світові релігії. Буддизм	2
5	Християнство.	2
6	Іслам.	2
7	Новітні та нетрадиційні релігійні культури у світі та в Україні. Культури східного типу.	2
8	Синкретичні культури.	2
9	Сатанинські секти. Наукологічні культури.	2
10	Сектанство: виникнення та специфіка	2
11	Свобода совісті в Україні та її конституційні гарантії	2
	Разом	22

Самостійна робота студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Релігієзнавчі концепції	10
2.	Канонічні джерела Стародавнього Сходу. Місце релігієзнавства у духовному бутті Європи та Азії.	16
3.	Літературні сакральні джерела світових релігій	20
4.	Ідеологічно-священне наповнення літературних джерел новітній культурів України.	10
5.	Сакральна складова сектанства на території України	10
6.	Правові аспекти регулювання релігійного життя на території сучасної України	10
	Разом	76

5. Структура навчальної дисципліни для заочної форми навчання

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Практ. заняття	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль I				
Релігія як соціально-історичний та духовний феномен				
Тема 1. Релігієзнавство як навчальна дисципліна. Походження та функції релігії.	1	2	20	
Тема 2. Етнічні та національні релігії.			22	
Тема 3. Світові релігії.	2	2	24	
Модуль II				
Змістовий модуль 2. Релігія в сучасному світі. Неорелігійні тенденції в ракурсі постмодерну				
Тема 4. Новітні та нетрадиційні релігійні культури у світі та в Україні.	1	2	12	
Тема 5. Сектанство: виникнення та специфіка			20	
Тема 6. Свобода совісті в Україні та її конституційні гарантії.	1	2	10	
Усього годин	4	8	108	120

6. Плани семінарських занять

МОДУЛЬ 1. РЕЛІГІЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ ТА ДУХОВНИЙ ФЕНОМЕН

Тема 1. Релігієзнавство як навчальна дисципліна. Походження та функції релігії. (2 год.)

Основні поняття та категорії: сакральне, релігія, міфотворчість, релігійна картина світу, релігійний світогляд, культурний архетип, релігієзнавство, гріхопадіння, сакральне мистецтво, духовність.

План

1. Предмет релігієзнавства.
2. Сутність релігії та її соціальні витоки.
3. Соціальні функції релігії.

Запитання для самоконтролю

1. Назвати підходи до розуміння та визначення поняття «релігія».
2. Які основні ознаки релігійної свідомості?
3. У чому полягає зміст концептуальних засад семіотичного дослідження сакрального?
4. Виокремити сутність релігійного світогляду з поміж міфологічного та філософського.
5. Проаналізувати сутність релігії як соціально-історичного феномену у дослідженнях А. Колодного, В. Лубського, О. Соколовського.

Література: базова: [1, 3, 7, 9], допоміжна: [1, 4], електронний репозиторій [1, 2, 4].

Тема 2. Етнічні та національні релігії. (6 год.)

Основні поняття: етнос, культура, Танах, талмуд, семантика, цадик, метафізика, синагога, кабала, міква, містика, Шабат, дао, де, ці, інь-ян, п'ятикнижжя, санскрит, арії, дхарма, санатана-дхарма, аскетизм, тапас, Брахма, пурушамедху, кодзікі, ніхон сьокі, мацурі, камі (синто).

Заняття 1. Національні релігії: поняття та зміст. Іудаїзм (2 год.)

План

1. Особливості визначення поняття «національні релігії» та характеристика його сутності та змісту у релігієзнавстві.
2. Іудаїзм. Особливості віровчення та культу.
3. Хасидизм, як містичне відгалуження в Іудаїзмі.

Запитання для самоконтролю

1. Чи тотожні такі поняття як державно-народісна релігія та національна релігія?
2. Що являється джерелом віри в іудаїзмі?
3. Проаналізуйте етапи еволюції іудаїзму.

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний

репозиторій [2–4].

Заняття 2. Конфуціанство. Даосизм. (2 год).

План

1. Конфуціанство як морально-етичне вчення.
2. Даосизм, як відображення традиційних вірувань Китаю. Дао та пошук гармонії.

Запитання для самоконтролю.

1. Які літературні релігійно-філософські джерела слід вважати ідейним базисом для конфуціанства та даосизму?
2. Яка головна мета людини згідно конфуціанства?
3. Що можна вважати кінцевою метою даосизму?

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний репозиторій [2–4].

Заняття 3. Індуїзм. Синтоїзм (2 год).

План

1. Літературні містично-релігійні джерела Стародавньої Індії.
2. Особливості віровчення та культу в Індуїзмі.
3. Літературні релігійні пам'ятки Стародавньої Японії.
4. Особливості культу Синтоїзму: минуле та сучасність.

Запитання для самоконтролю.

1. Розкрити особливості ведичної літератури.
2. Який смисл вкладався в гімнах Рігведи.
3. Якими громадами представлений неоіндуїзм в Україні.
4. Які давні культу лежать в основі синтоїзму?
5. Синтоїзм слід вважати монотеїстичною релігією чи політеїстичною, і чому?
6. Назвати літературні джерела які служили ідейним базисом синтоїзму.

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний репозиторій [2–4].

Тема 3. Світові релігії (6 год.)

Основні поняття та категорії: тіпітака, нірвана, хінаяна, махаяна, Будда, брахманізм, догма, канон, догмат, сугестивність, символізм, комунікативність, ірреальність, метафізика, символ, знак, аль-кураан, суни, гурії.

Заняття 1. Буддизм. (2 год).

План

1. Транскрипція поняття світові релігії.
2. Особливості віровчення та культу в буддизмі.
3. Буддизм та питання війни та миру.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Яка специфіка образності у сугестивній функціональності сакрального мистецтва?
2. Проаналізувати поняття духовного ідеалу і засобів його втілення в культовому мистецтві.
3. У чому полягає відмінність понять у культурологічно-релігієзнавчому зрізі «догма», «догмат» та «догматика»?
4. Як проявляється визначальний зміст естетичного у функціональності сакрального мистецтва?

Література: базова: [1, 6, 10-14], допоміжна: [8, 12, 15], електронний репозиторій [3, 4].

Заняття 2. Християнство. (2 год).

1. Історично-соціальні передумови виникнення християнства.
2. Основні напрямки християнства: зміст та ідейна сутність.
3. Біблія як сакральна константа християн та пам'ятка культури.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Який зміст вклав у своє твердження Шарль Еншлен «Христос переміг тому, що зазнав поразки Спартак»?
2. Коли, де і чому відбувся розкол у християнстві?
3. Чи відмінна кількість книг з яких складається Біблія у різних течіях Християнства? Якщо так, то що стало причиною?

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний репозиторій [2–4].

Заняття 3. Іслам. (2 год).

План.

1. Історичні передумови виникнення Ісламу: особливості віровчення та культу.
2. Різноманітність гілок в Ісламі.
3. Коран, як священне писання мусульман.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Чому процес виникнення ісламу вимагав консолідації арабських племен і чому в сучасному ісламі відсутня релігійна згода на тлі існуючих різноманітних течій магометанства?
2. Які основні положення віровчення ісламу?

3. В чому ви бачите причину агресивної політики радикальних ісламських угруповань по відношенню до інших вірувань та релігій?

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний репозиторій [2–4].

МОДУЛЬ 2. . РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ. НЕОРЕЛІГІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РАКУРСІ ПОСТМОДЕРНУ

Тема 4. Новітні та нетрадиційні релігійні культури у світі та в Україні. (4 год.)

Основні поняття та категорії: Свами, неохристиянство, Аум Сінрікьо, Ошо, трансцендентальна медитація, тантризм синкретизм, адепт, антитринітаризм, апокаліптика, екологізм, неоязичництво, реріханство, Аль-Азіф, Люцифер, демонологія, нігілізм, Лімб, Коцит, діанетика, гностика, Церква релігійної технології.

Заняття 1. Новітні та нетрадиційні релігійні культури у світі та в Україні. Культури східного типу. (2 год.)

План

1. Неорелігії як явище суспільства постмодерну.
2. Товариство свідомості Крішни у світі та в Україні.
3. Аум Сінрікьо: релігія чи екстремізм?
4. Біле Братство: історія заснування; культова практика.
5. Церква Єднання (Церква Муна).
6. Церква останнього заповіту (Церква Віссаріона)

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Що можемо вважати ключовим в ракурсі ідеології нетрадиційних релігійних культів східного спрямування?
2. В чому проявляються передумови виникнення новітніх релігійних рухів в розрізі сьогодення?
3. Що може бути головною причиною, на вашу думку, зацікавленості людей стати учасником радикального релігійного угруповування?
4. Чому представників Білого Братства звинувачують у порушенні прав свобод і законних інтересів людини?
5. Яка основна мета релігійно-проповідницької діяльності Муна Сон Мьонома?
6. У чому проявляється ньюейджівство в ідеології Церкви Віссаріона?

Література: базова: [1–4, 15], допоміжна: [7, 9, 12], електронний репозиторій [2–4].

Заняття 2. Сатанинські секти. Наукологічні культу. (2 год.)

План.

1. Сатанізм як явище. Розвиток сатанізму у світі.
2. Аналіз сатанинського вчення Антонюана Шандора Ла Вея. Прояви сатанізму в Україні.
3. Церква Сайєнтології: основи віровчення та культу.

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Що можна вважати базисом для зародження та розвитку сатанізму, як релігійного учення у світі?
2. Чому сатанізм настільки популярний у США та скандинавських країнах? Що про це свідчить?
3. Яку роль у Сайєнтології відіграє Церква релігійної технології.

Література: базова: [11, 13, 15], допоміжна: [8], електронний репозиторій [1–3].

Тема 5. Сектанство: виникнення та специфіка.(2 год.)

Основні поняття та категорії: есхатологія, хіліастичність, гомілетика, дуальність сприйняття, секта, сугестія, сакральний акт, іонніти, апокаліпсисти.

План

1. Визначення поняття секта, сектанство.
2. Сектанство як форма світогляду: сутність, ознаки.
3. Сектанство в Україні.

Запитання та завдання до самоконтролю

1. Що таке гомілетика, і яке місце вона займає в культовій практиці?
2. Проаналізувати поняття хіліастичність та есхатологія.
3. Здійснити компаративний аналіз між іоннітами та апокаліпсистами.

Література: базова: [1, 6-8, 13], допоміжна: [4, 7], електронний репозиторій [3].

Тема 6. Свобода совісті в Україні та її конституційні гарантії (2 год.)

Основні поняття та категорії: свобода, свобода совісті, закон, суверенність вибору, соціальна справедливість.

План

1. Поняття та зміст свободи совісті.
2. Конституційні гарантії свободи совісті в Україні

Запитання та завдання для самоконтролю

1. Що вкладається у зміст понять свобода, совість та свобода совісті?
2. В чому полягали основні причини необхідності конституційних гарантії?
3. Що відображає правовий аспект свободи совісті?

Література: базова: [15], допоміжна: [8], електронний репозиторій [3].

7. Методи оцінювання знань

Поточна форма контролю включає в себе наступні форми робіт та оціночні бали за їх виконання

№ п.п	Види навчальної діяльності	Оціночні бали
	Відвідування практичних занять	1 б. за 1 заняття
	Підготовка письмового есе по проблемі	4 б.
	Доповідь на семінарському занятті	2-4б. за 1 виступ
	Участь у дискусії під час семінарського заняття	0,5-1 б. за 1 заняття
	Підготовка конспекту першоджерел і використання його у семінарських доповідях	2 б.
	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	3 б.
	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції в іншому вузі	5 б.
	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	2 б.
	Участь у олімпіаді з філософії	2 б.
	Призове місце в олімпіаді, конкурсі есе чи конференції	5 б.
	Підготовка мультимедійної презентації	5 б.
	Участь у громадських заходах,	3 б.

	приурочених етичній тематиці сьогодення	
	Участь у роботі студентського наукового гуртка	5 б.
	За якісне ставлення до вивчення дисципліни	1 – 3 б.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточне опитування та СРС								Екзамен	Сума
T 1	T 2	T3	МК 1	T4	T5	T 6	МК 2	40	100
5	20	10	20	15	5	5	20		

*Екзамен у тестовій формі складається за умови скасування модульних контролів МК1 і МК2.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	Відмінно	зараховано
82-89	Добре	зараховано
74-81		
64-73	задовільно	зараховано
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

- 1 06–07–02S Мельничук М. С. (2021) Силабус навчальної дисципліни «Релігієзнавство» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійними програмами «Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації», «Креативна та цифрова культура» спеціальності 034 «Культурологія» денної форми навчання. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/20100>
2. 06-07-54S Мельничук М. С. (2023) Силабус навчальної дисципліни «Культурологія та релігієзнавство» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» денної форми навчання. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/26105>
3. 06-07-170 Мельничук М. С. (2020) Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Сакральне мистецтво» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародні культурні зв'язки та міжкультурні комунікації», «Креативна та цифрова культура» спеціальності 031 «Релігієзнавство» та 034 «Культурологія» денної форми навчання. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/17638>
4. 06-07-28S Мельничук М. С. (2022) Силабус навчальної дисципліни «Філософія геопростору» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Туризм» спеціальності 242 «Туризм». URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/22975>

9. Література Базова

1. Абрамович С. Д. Церковне мистецтво. К. : Кондор, 2013. 205 с.
3. Аверінцев С. С. Софія-логос. Словник. К. : Дух і літера, 2014. 636 с.
4. Степовик Д. Історія української ікони Х–XX століть. К., 1996.

5. Брюховецька Ю. Сакральна символіка в руському православному іконописі. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/intelekt/2010_8/Bryuhov.pdf
6. Лещенко А. М. Коеволюційні процеси у християнському сакральному мистецтві : монографія. Херсон: Айлант, 2016. 348 с.
7. Мельничук М. С. Антихристиянські та сатанинські мотиви у формуванні ідейного стрижня "металічної" музики: релігієзнавчо-мистецтвознавчий аналіз. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2016. Вип. 1(82). С. 81–84. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15027/>
8. Мельничук М. С. Екзегнеза фантазії в ракурсі витоків релігійного мистецтва. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. Вип. 1(84). С. 60–63. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15028/>
9. Мельничук М. С. Релігієзнавчо-філософська транскрипція символу та канону в контексті релігійного мистецтва. *Гуманітарний часопис*. 2018. № 3. С. 72–77. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/15030/>
10. Наконечна О. П. Естетичне як тип духовності. Рівне : [б. в.], 2002. 202 с.
11. Словник українського сакрального мистецтва / М. Станкевич, С. Боньковська, Р. Василик та ін. ; за наук. ред. М. Станкевича. Л. : Афіша, 2006. 288 с.
12. Степовик Д. Історія української ікони Х–XX століть / 2-е вид., стереотип. К. : Либідь, 2004. 440 с.
13. Степовик Д. Мистецтво ікони: Рим, Візантія, Україна. К. : Наук. думка, 2008. 66 с.
14. Melnychuk M. Suggestive component of the symbolism of sacred architecture in christian cult (article). *Modern Science – Moderni Veda*. Praha. Ceska republika, Nemoros =. 2019. # 4. P. 108-115.(Index Copernicus). URL: <https://www.elibrary.ru/contents.asp?id=42734445>
15. Melnychuk M. Extrapolation of Traditional Constructions of the Cultural Art of Catholicism in the Context of Symbolic Content (article). *Norwegian Journal of development of the International Science*, № 39/2020. Vol 4. P.43-47 URL: http://nor-ijournal.com/wp-content/uploads/2020/09/NJD_39_4.pdf

Допоміжна

1. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ ст : уавч.пос. К. : Кондор, 2004
2. Горський В. С. Святі Київської Русі. К., 1994.
3. Європейська та українська культура в нарисах : навч. посібник / За ред. І. З. Цехмістро та ін. Київ : ЦНЛ, 2003. 320 с.
4. Історія етики в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст) : навчальний посібник. К. : Либідь, 2004. 240 с.
5. Естетика / Колесніков М. П., Колеснікова О. В., Лозовой В. О., Чибісова Н. Г. та ін. К. : Вища школа, 2000. 243 с.
6. Левчук Л. Т., Оніщенко О. І. Основи естетики. К. : Вища школа, 2000. 272 с.
7. Людина у світі духовної культури : збірник тез ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (17 травня 2017 р., м. Рівне). Рівне : НУВГП, 2017. 158 с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/6317/>
8. Первісні форми релігії. *Людина і світ*. 1992. № 11-12, С. 24–27.
9. Полотнюк Я. Іслам. *Людина і світ*. 1993. № 45, С. 32–37.
10. Соколовський О. Проблеми релігійної ідентичності в сучасному антитринітарному русі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. : Філософія. 2011. Вип. 8. С. 259–270. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2011_8_30.
11. Соколовський О. Л. Філософсько–релігійний аспект христології апостола Павла в новозавітній літературі. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 130. С. 238–243. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_130_65.
12. Фомиченко В. Римсько-католицька держава в Україні. *Людина і світ*. 2012. № 6-7, С. 36–38.
13. Християнство як світова релігія. *Людина і світ*. 2013. № 2-3, С.48–54.